

Поплавська Аліна В'ячеславівна
кандидат культурології, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанного
і туристичного бізнесу Київського національного
університету культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-9414-558X
alinakv91@gmail.com

ФЕНОМЕН ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ КУЛЬТУРОЗНАВСТВІ

Мета статті – з'ясувати стан наукового осмислення феномена гостинності українському та зарубіжному культурознавстві. **Методологія** дослідження ґрунтується на аналітичному методі, застосування якого уможливило розкриття науково-теоретичних підходів, на яких ґрунтуються дослідження гостинності як соціокультурного феномена. **Наукова новизна**. На підставі аналізу культурознавчих праць українських та зарубіжних дослідників розкрито стан наукового осмислення феномена гостинності. **Висновки**. Зроблено висновок, що серед значної кількості праць, присвячених гостинності, лише кілька з них висвітлюють окремі її аспекти як явища соціальної культури; при цьому не розкрита природа гостинності як продукту соціокультурного розвитку. Наголошено на потребі з'ясування сутності науково-теоретичних та методологічних аспектів дослідження гостинності як соціокультурного феномена.

Ключові слова: культура; гостинність; культура гостинності; соціальна культура; соціокультурний феномен.

Поплавская Алина Вячеславовна, кандидат культурологии, доцент кафедры гостинично-ресторанного и туристического бизнеса Киевского национального университета культуры и искусств

Феномен гостеприимства в украинском и зарубежном культуроведении

Цель статьи – выяснить состояние научного осмысления феномена гостеприимства в украинском и зарубежном культуроведении. **Методология** исследования основана на аналитическом методе, применение которого позволило раскрыть научно-теоретические подходы, на которых основываются исследования гостеприимства как соціокультурного феномена. **Научная новизна**. На основании анализа культуроведческих работ украинских и зарубежных исследователей раскрыто состояние научного осмысления феномена гостеприимства. **Выводы**. Сделан вывод, что среди значительного количества работ, посвященных гостеприимству, лишь несколько из них освещают отдельные ее аспекты как явления социальной культуры; при этом не раскрыта природа гостеприимства как продукта соціокультурного развития. Отмечена необходимость выяснения сущности научно-теоретических и методологических аспектов исследования гостеприимства как соціокультурного феномена.

Ключевые слова: культура; гостеприимство; культура гостеприимства; социальная культура; социокультурный феномен.

Poplavska Alina, Candidate of Culturology, Associate Professor at the Department of Hotel-Restaurant and Tourism Business, Kiev National University of Culture and Arts

The phenomenon of hospitality in Ukrainian and foreign culture

The purpose of the article is to clarify the state of scientific understanding of the phenomenon of hospitality in Ukrainian and foreign culture studies. The research **methodology** is based on an analytical method, the application of which allowed to reveal the scientific and theoretical approaches on which the study of hospitality as a sociocultural phenomenon is based. **Scientific novelty**. Based on the analysis of the cultural studies of Ukrainian and foreign researchers, the state of the scientific understanding of the phenomenon of hospitality is revealed. **Conclusions**. It was concluded that among a significant number of works devoted to hospitality, only a few of them cover some of its aspects as phenomena of social culture; at the same time, the nature of hospitality as a product of socio-cultural development is not disclosed. The need to clarify the essence of the scientific-theoretical and methodological aspects of the study of hospitality as a socio-cultural phenomenon.

Key words: culture; hospitality; culture of hospitality; social culture; socio-cultural phenomenon.

Актуальність теми. Гостинність – це багатовікова традиція приймати гостей з повагою до них й з дотриманням певних церемоній. Цей соціокультурний феномен зберігає стійкість суспільства і його толерантність до найрізноманітніших людських спільнот. У сучасних умовах розвитку суспільства дослідження феномена гостинності набуває особливого значення, оскільки гостинність може бути розглянута як вияв гуманізму і, відповідно, здібності суспільства до мирного співіснування, доброзичливого спілкування, міжкультурної комунікації та взаєморозуміння і, насамкінець, як прояв найважливішого культуротворчого чинника цивілізації протягом всього її існування від витоків до майбутнього.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом вчені виявляють досить сталий інтерес до такого явища суспільного життя, як гостинність. В результаті склався значний корпус літератури з цієї тематики: дисертації, монографії, статті, навчальні посібники та підручники. Їх автори розглядають феномен гостинності з різних точок зору, у різних контекстах. Зокрема, дослідженням питань історії, зокрема, становлення та розвитку гостинності в Україні займалися Г. Андрущенко, Л. Артюх,

М. Будько, Г. Вишневіська, Г. Гарбар, В. Русавська й ін. У працях такі вчені, як Ю. Бергер, М. Будько, Ю. Ватоліна, Ж. Дерріда, С. Зенкін, Х. Хіршфельд й ін. здійснено аналіз філософсько-антропологічних аспектів гостинності. Розгляду економічних аспектів гостинності присвячені праці дослідників: О. Варипаєв та Л. Варипаєва, Ф. Котлер, І. Мініч, Ю. Опанащук, Д. Уокер, А. Федулін й ін. Специфіка гостинності у різних народів на певних етапах їхньої історичної еволюції висвітлена П. Алеппським, А. Гамзатовою, С. Герберштейном, М. Конаковим, Г. Котошихіним, В. Примою й ін. Однак, при всій науковій важливості результатів згаданих досліджень в українській культурології досі цілісно не з'ясовано стан наукового осмислення феномена гостинності.

Мета статті – з'ясувати стан наукового осмислення феномена гостинності українському та зарубіжному культурознавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед значної кількості праць, присвячених різним аспектам феномена гостинності, виявлено лише кілька публікацій, в яких порушуються питання власне соціокультурної природи гостинності. Найважливіші з них – дослідження Г. Гарбар, Д. Громова, Т. Захарової, В. Русавської та деяких інших авторів.

У монографічній роботі Г. Гарбар «Розвиток соціокультурного інституту гостинності в українському туризмі 60-х – 80-х рр. ХХ століття (на матеріалі Миколаївської області)» [6] предметом аналізу обрано формування громадської галузі гостинності у дорадянський період, оновлення її засад у міжвоєнний період й розвиток у післявоєнні роки, коли відправлення туристичних послуг стає важливим фактором забезпечення процесу приймання гостей з інших місцевостей, здійснюваного професійними службовцями. Сучасна система туристичних послуг у загальному контексті їх надання кваліфікується автором як своєрідний соціокультурний інститут.

Російський дослідник, доктор історичних наук Д. Громов у статті «Гостинність як антропологічна категорія» [8] розглядає антропологічні особливості гостинності, до числа яких відносить зустріч гостя, місце його прийому, застілля, спілкування, дарування, проводи, покровительство гостю аж до його сакралізації, регламентації гостинності як соціальної дії. На його думку, антропологічний смисл гостинності як соціальної дії скерований на отримання людиною певної вигоди, про що свідчать соціально-економічні фактори: обмін безпекою, створення комунікативної мережі у вигляді знайомств, укладання договорів про дружбу, побратимство, вільну торгівлю, обмін благами, інформацією тощо. Дослідник доходить висновку, що гостинність у вигляді соціокультурної норми утвердилася внаслідок розвитку дружніх міжрегіональних зв'язків та конкуренції між соціальними групами у гостинних пропозиціях.

Дослідниця Т. Захарова розглядає гостинність у, так би мовити, філологічному «ключі». Її дисертація «Порівняльно-зіставне лінгвокультурологічне дослідження концепту “гостинність” на пареміологічному рівні російської та французької мов» присвячена з'ясуванню ролі мовних засобів у відображенні певного культурного змісту (у даному випадку концепту «гостинність») у мовних одиницях [10]. Термін «концепт гостинності» авторка трактує як акт сприйняття гостинності у єдності мовного висловлювання, зіставляючи основні ідеї концепту гостинності з асоційованими з ним іншими концептами («честь», «Бог», «дружба», «щедрість», «престиж», «суперництво» й ін.). Концепт «гостинність» у своїй бінарній опозиційності Своїх і Чужих свідчить, у той же час, про можливість тимчасової нейтралізації такої опозиції, формуючи проблему відносин Чужого, Іншого, головним предметом уваги у розумінні гостинності [10].

Зауваживши, що в латинській мові слово *hostis* первісно означало «ворог», Т. Захарова замишлюється над причинами та процесом втрати цим словом первісного змісту й доходить висновку, що це відбулось завдяки виникненню соціального статусу гостя, який нівелює ставлення повсякденної ворожості до чужого дотриманням закону гостинності, що проявлявся у формі соціальних норм розподілу їжі: адже їжа була головним вітальним інтересом, і частування гостя стає механізмом його прилучення до основних життєвих цінностей людей, в яких він гостює. Це був певний первісний прагматичний досвід гостинності, який допоміг інтегрувати первісну людину у складну систему соціальних відносин, вважає авторка.

Філологічним підходом позначене й дослідження Г. Гарипової «Концепт “гостинність” у російській та англійській мовах» [7]. Природу гостинності дослідниця пов'язує з етнічною свідомістю людини, яка детермінована соціокультурними умовами. На думку авторки, концепт гостинності у зазначених мовах відбиває специфічні ритуали привітань, пригощання національними стравами у відповідності з національно-детермінованим та рефлексуючим етнічним характером соціокультурного буття народу.

У дисертації В. Русавської «Гостинність в українській побутовій культурі ХІХ ст.» гостинність характеризується як соціокультурне явище, яке еволюціонувало від побутових традицій гостинності до активного розвитку гостинних громадських закладів у другій половині ХІХ ст. Інтенсифікація індустріального виробництва, підкреслюється у дослідженні, сприяла зростанню мобільності населення, появі нових побутових практик в культурі різних верств населення, а, відтак, – і нових, притаманних цим верствам, форм гостинності. Поступове формування міської культури, міського способу життя мали своїм наслідком становлення у другій половині ХІХ ст. інфраструктури індустрії гостинності [15].

Соціокультурна природа гостинності розглядається у статті В. Прими «Еволюція гостинності у Давньому Римі: соціально-культурний аспект» [14], а також – опосередковано – у працях інших україн-

ських дослідників: Г. Андрущенко «Гостинність як одна з перших форм прояву людської довіри» [1], М. Будько «У пошуках методологічних універсалій гостинності: соціально-правовий аспект» [3], М. Скржинської «Давньогрецькі свята в Елладі і Північному Причорномор'ї» [16] та ін.

Аналізуючи еволюцію гостинності у контексті соціокультурних змін в Давньому Римі, В. Прима визначає її як антропологічну цінність, взагалі характерну для людства. Простежуючи розвиток гостинності від звичаїв і народних традицій до Римського права, авторка аналізує еволюцію реалізації гостинності у республіканський та імперський період античного Риму: підготовка базису для вдосконалення її форм для майбутнього розвитку сфери послуг як напряму економічної діяльності у період пізньої Республіки і формування розгалуженої інфраструктури гостинності в імперський період. Історичні трансформації, робить висновок авторка, базувалися на соціальних стандартах гостинності: загальнолюдських і культурно-специфічних. А норми гостинності були обумовлені спільністю соціальних функцій. Автор називає їх: «розширення соціальних зв'язків», «залагодження конфліктів», «асиміляція», «самореалізація», «престиж», які відображають потреби і мотиви людини при реалізації їх інститутом гостинності. На думку В. Прими, гостинність як органічна складова соціально-культурного буття античних римлян забезпечувала життєздатність давньоримської цивілізації, сприяючи взаєморозумінню різних народів давньоримської держави, єднанню і внутрішній гармонії останньої [14].

Г. Андрущенко також стверджує, що гостинність за своєю природою є специфічною моральною якістю людини, що притаманна усім народам, характеризуючись різними формами прояву. Вона виступала не лише засобом неформальних стосунків людей, а й гарантованою формою забезпечення людини притулком, теплом і турботою, виявом довіри, прихильності, співпереживання, милосердя, взаєморозуміння – саме це складає глибинну сутність природи людини і визначає характер не лише міжособових, а й у цілому усіх соціальних зв'язків, вважає Г. Андрущенко [1].

М. Будько розглядає гостинність як правовий інститут, формування якого в Європі почалося, на думку дослідниці, ще в античні часи, коли притулок для мандрівників не був обумовлений вигодою, його забезпечувала так звана проксенія – право взаємної громадської гостинності у чужому для окремого громадянина полісі. Процес історичного розвитку зумовив значні зміни і за формою, і за сутністю в античному інституті гостинності, але без втрати моральної основи [3]. Викладаючи свою концепцію, М. Будько досить широко послуговується термінами «соціум», «соціокультурний інститут», «соціальні трансформації», «цивілізація».

Інститут проксенії розглядається також у монографії «Давньогрецькі свята в Елладі і Північному Причорномор'ї» [16] М. Скржинської, яка вважає його важливим фактором у встановленні та зміцненні торговельно- економічних стосунків між регіонами античної ейкумени взагалі, Херсонесу та Ольвії з містами Дельфа та Олімпія, – зокрема. Свято, на думку дослідниці, у житті античних греків було важливою подією: як можливість відпочити й розважитися, вгамувати комунікаційний та інформаційний голод. Під час святкувань глашатай сповіщав про віншування співвітчизників та іноземних громадян за їх діяльність на благо міста. Це могло бути вінчання золотим вінком, спорудження стели з вирізаним на ній декретом про надання почесного титулу, створення статуї або портретного рельєфу, запрошення на громадське частвування, видання іноземцям «піроксенів» у вигляді декрету (який оприлюднювався під час святкування) або накреслення на стелах з переліком прав і пільг. Будучи однією з найважливіших почесних нагород чужоземцям за їх успіхи у торговій, фінансовій, дипломатичній та інших видах діяльності на користь державі (місту), «проксенії» передбачали користування у дружньому місті пільгами, які включали отримання права займати передні почесні місця на масових святкуваннях, звільнення від податків під час ввезення та вивезення товарів, навіть отримання громадянства. Соціальна роль інституту проксенії, підсумовує авторка, полягала у зміцненні старих й у створенні нових зв'язків взаємної гостинності. Доволі часто у монографії застосовувалися ключові терміни «гість», «гостинність», «соціальний статус».

Ряд дослідників феномену гостинності (Г. Гарипова, А. Гамзатова, М. Конакова й ін.), відзначаючи його інтернаціональний загальнолюдський характер, зосереджують увагу на особливості його національного вираження. В дисертаційній роботі М. Конакова «Гостинність та кунацтво в етносоціальній традиції балкарців та карачаївців» [11] досліджується інститут гостинності на різних етапах історії міжособової та міжнаціональної комунікації. З часів формування етносів та розвитку їх зовнішніх зв'язків інститут гостинності виявився найбільш оптимальним та уніфікованим механізмом міжетнічних стосунків, вважає дослідник. Генетичне коріння гостинних відносин карачаївців та балкарців чітко простежується автором дисертації на обшинній стадії життєдіяльності людини, де звичай набував сили закону, виступаючи як основний та обов'язковий компонент у взаєминах людей. Однією з найвагоміших та найефективніших форм реалізації звичаю було кунацтво, міцно пов'язане з багатотіковими традиціями горян, яке визначається автором і як гостинність, і як суспільний інститут штучної спорідненості.

Інститут кунацтва у контексті гостинності досліджує А. Гамзатова у дисертації «Гостинність та кунацтво у горян центрального та західного Дагестану у XIX – початку XX століття» [5]. Кунацтво, за висловом авторки, є результатом культурно-історичного розвитку громадської гостинності. Гостинність і інститут кунацтва, що розвивається на її основі, А. Гамзатова вважає одним з найпоширеніших суспільних явищ у житті дагестанської общини й чи не найважливішим серед тих факторів, які у складних

кліматичних умовах краю, посилення розбоїв та грабежів, сприяли подорожньому у забезпеченні при- тулку, їжі і та особистої безпеки.

Ряд науковців зосереджують увагу на питаннях історичного розвитку інституту гостинності. Українська дослідниця Г. Вишневська у дисертаційній роботі «Еволюція сфери гостинності міста Києва другої половини XIX – початку XX ст. в контексті розвитку українського туризму» [4] у формі історично- го екскурсу простежує зміни у досліджуваній галузі з XI ст. – часу створення готелів при монастирях закладів готельного типу – для надання відповідних послуг паломникам. У середині XIX ст. Лаврський монастир по суті перетворився на своєрідний комплекс гостинного прийому паломників у так званому Лаврському готелі. Створення міської мережі готельних закладів у період інтенсивного розвитку капіталістичних відносин, зазначається в дослідженні, зумовлювалося стереотипами цільового подо- рожування (паломництво, подорожі з комерційною метою, краєзнавчі екскурсії тощо). Друга половина XIX ст. позначилася появою закладів гостинності світського типу внаслідок зростання ділового та істо- рико-культурного туризму. Потужним осередком тогочасного готельного бізнесу ставав Київ – торгово- промисловий центр Російської імперії й всесвітньо відоме осердя руського православ'я. У цей період у Києві спостерігається активна розбудова сфери гостинності, зокрема здійснюється будівництво соціальних закладів з тимчасового гостьового розміщення і харчування людей. Важливу роль у справі відіграла транспортна інфраструктура міста. Розбудова нових шляхів сполучення сприяла розвит- кові соціальної сфери гостинності.

Ряд дослідників, як зарубіжних так і вітчизняних (Н. Бортник, М. Будицький, Ж. Деррида, О. Добри- день, О. Кручек, С. Леонова та деякі інші), приділяють особливу увагу суто гуманітарним аспектам ін- ституту гостинності, заторкуючи при цьому й кризові явища, спричинені загалом активізацією гло- балізаційних процесів та викликаних безпосередньо геополітичними конфліктами. Проблеми і виклики, які переживає нині інститут гостинності в Європі, стали об'єктом дослідження французького філософа Ж. Деррида, який у статті «Von der Gastfreundschaft» («Про гостинність») [17] вважає, що глобалізація викликає націоналістичну й потенційно ксенофобську реакцію до «чужих». Показуючи взаємозв'язок між економічною лібералізацією і соціальними репресіями проти «чужого», він вважає, що гло- балізація супроводжується обмеженням гостинності. У цій кризі гостинності проглядається ставлення країн до непроханих гостей. Причому Ж. Деррида розрізняє дві форми гостинності: безумовну гостин- ність, коли будь-хто може відвідати будь-яку країну, і політичну гостинність, коли кордони відкриті при певних умовах для деяких вигнанців. При цьому їх права повинні відповідати прийнятим законам гос- тинної країни, а також генеральним угодам, які захищають емігрантів і політично переслідуваних у період їхнього перебування в чужій країні, їх традиції, їх мову, їх культуру і релігії. Ж. Деррида не виключає «абсолютної і беззаперечної гостинності» в країні перебування «чужого гостя». Але для цього потрібно шукати можливості ліберального регулювання гостинності. Глобалізацію автор розцінює як закономірний і незворотний процес і з цих позицій розглядає питання приватних та сус- пільних форм приймання (зокрема, «державної гостинності»), природи і функцій державних кордонів, національної приналежності і можливості приналежності людини одночасно до декількох політичних спільнот.

Аналітик П. Завадська у статті «Ласкаво не просимо: біженці розсварили Європу» [9] констатує зростання негативного ставлення європейців не лише до біженців, а й до інших іммігрантів, в яких у контексті останніх подій на кордонах з країнами Євросоюзу небезпідставно вбачають майбутню загро- зу всьому Європейському Союзу. Заклики до «відчинення дверей» знедоленим, допомоги зовнішній імміграції вже не є популярними у населення країн Євросоюзу: негативне ставлення до непроханих чужоземців, робить висновок П. Завадська, домінує над благородною місією опіки біженців.

Українська дослідниця, доктор юридичних наук Н. Бортник у статті «Вплив глобалізації на формування міграційних потоків» [2] порушує питання про регулювання процесів міграції, що набула глобального характеру, пов'язаного з внутрішньою та зовнішньою безпекою держав. Вона вважає, що, будучи засобом поширення зазначених загроз, незаконна імміграція (тобто навала нежданих й неба- жаних гостей) й сама є сучасною транснаціональною формою організованої злочинності, сфера якої містить торгівлю людьми, формування нелегального ринку праці і секс-послуг тощо. Це спонукає по- яву ситуації, коли гостинна зустріч нелегального іммігранта членами етнокультурного суспільства об'єктивно неможлива, більше того – представники такої спільноти вбачатимуть в іммігранті чужого, ворога. Подібні ставлення до іммігрантів в європейських країнах свідчать про необхідність прийняття законодавчих документів стосовно цивілізаційних стосунків громадян, які знаходяться у територіаль- ному просторі їхньої спільної життєдіяльності.

У статті В. Пазенка «Філософія туризму в системі філософського знання» особливо під- креслюється суспільна сфера гостинності, розташована в туризмі, з її людиноприймальним, сервісним характером [13, 13]. Виявлені ознаки туризму достатньо характеризують його як складний соціальний феномен. На думку вченого, жодній сфері гуманітарної науки не вдалося вичерпно дослідити «туризм в якості предмету суто власних пошуків». Будучи складовою багатоаспектної життєдіяльності людини, практика туризму виявляє її суспільну, духовну та культурну сутність. Тому «філософія туризму, набу- ваючи дисциплінарної автономії у сфері соціальної філософії, виступає методологічним механізмом у збагаченні інших наук при дослідженні туризму, його гостинної функції [13, 13–14].

І. Мініч у статті «Основні підходи до оцінки соціально-економічної ефективності інновацій в сфері гостинності», розглядаючи сучасний стан у галузі гостинності України, обґрунтовує інноваційну спрямованість стратегії та тактики розвитку готельного бізнесу, організації та методики менеджерської діяльності готельною справою, формування та оптимізації нових форм інновацій та удосконалення вже застосованих у структурі гостинності як соціокультурної інституції. Більшість готельних об'єктів, вважає дослідник, за рівнем надання гостинних послуг не відповідає світовим стандартам, а сам перелік цих послуг у сервісі вітчизняних готелів є значно меншим, ніж у більшості європейських готелів: із загальної наявності готельних підприємств з гостинного сервісу лише у 52,6% функціонують такі його об'єкти, як ресторани, кафе і бари. Втім, інноваційні процеси стають невід'ємним атрибутом технологічного розвитку сучасної готельної гостинності. Адже пошук потенційних гостей, особливо у кризових умовах, є пов'язаним з процесами модернізації гостинних технологій в готельній справі. І для ефективного прилучення клієнтів-споживачів до готельної сфери гостинності має стати якісне надання їм конкурентоспроможних послуг, посилення вітчизняного ринку готельної гостинності як результат застосування інновацій у цій галузі [12, 250].

Висновки. Таким чином, серед значної кількості праць, присвячених гостинності, лише кілька з них висвітлюють окремі аспекти її як явища соціальної культури. В жодній праці цієї тематики годі шукати визначення, принаймні пояснення понять «соціальна культура», «соціокультурний процес», «соціокультурне явище», «соціокультурний простір», «гостинність як соціокультурний феномен». Не розкрита природа гостинності як продукт соціокультурного розвитку. У закономірній цілісності світових процесів не відстежено механізмів становлення й розвитку інституції гостинності від первісних стихійних проявів до сучасних цілеспрямовано організованих форм гостинності, залишилась при цьому поза увагою дослідників виробнича інфраструктура інституту гостинності, не виявлені соціокультурні підґрунтя сучасних кризових явищ у культурі гостинності. Зазначені упущення та недоліки спонукають посилення уваги до науково-теоретичних та методологічних аспектів дослідження гостинності як соціокультурного феномену.

Література

1. Андрущенко Г. І. Гостинність як одна з перших форм прояву людської довіри. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Staftp/2011_52/files/ST52_02.pdf.
2. Бортник Н. П. Вплив глобалізації на формування міграційних потоків // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2013. Вип. 6–1(1). С. 142–144.
3. Будько М. В. Поисках методологических универсалий гостеприимства : социально-правовой аспект // Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy. 2012. No. 25. p. 261–272.
4. Вишневецька Г. Г. Еволюція сфери гостинності міста Києва другої половини XIX – початку XX століття в контексті розвитку українського туризму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. культурології : 26.00.06. Київ, 2008. 19 с.
5. Гамзатова А. Ш. Гостеприимство и куначество у горцев центрального и западного Дагестана в XIX – начале XX века) : дис. канд. истор. наук : 07.00.07. Махачкала, 2007. 192 с.
6. Гарбар Г. А. Развитие соціокультурного інституту гостинності в українському туризмі 60-х – 80-х рр. XX століття (на матеріалі Миколаївської області). Миколаїв : Вид-во Південнослов'ян. ін-ту Київс. славист. ун-ту, 2007. 265 с.
7. Гарипова Г. Р. Концепт «гостеприимство» в русском и английском языках (на материале фразеологизмов) : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. фил. наук : 10.02.20. Уфа, 2010. 23 с.
8. Громов Д. В. Гостеприимство как антропологическая категория // Грамматика гостеприимства / Отв. ред. М. Н. Губогло. Москва : ИЭА РАН, 2015. С. 11–35.
9. Завадська П. Ласкаво не просимо : біженці розсварили Європу // Free Voice Information Analysis Center, 2015. URL : <http://iac.org.ua/laskavo-ne-prosimo-bizhentsi-rozsvarili-yevropu>.
10. Захарова Т. В. Сравнительно-сопоставительное линво-культурологическое исследование концепта «гостеприимство» : дис. на соиск. ученой степени канд. фил. наук : 10.02.20. Челябинск, 2011. 169 с.
11. Конаков М. М. Гостеприимство и куначество в этносоциальной традиции балкарцев и карачаевцев : дис. на соиск. ученой степени канд. фил. наук : 07.00.07. Нальчик, 2005. 184 с.
12. Мініч І. М. Основні підходи до оцінки соціально-економічної ефективності інновацій в сфері гостинності // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія : філософські науки. 2010. Вип. 8. С. 242–250.
13. Пазенок В. Філософія туризму в системі філософського знання // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки . Київ : КУТЕП, 2010. Вип. 8. С. 7–22.
14. Прима В. В. Еволюція гостинності в Давньому Римі : соціально- культурний аспект // Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 96. С. 192–198.
15. Русавська В. А. Гостинність в українській побутовій культурі XIX ст. : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук : 17.00.01. Київ, 2007. 19 с.
16. Скржинская М. В. Древнегреческие праздники в Элладе и Северном Причерноморье. Санкт-Петербург : Алетейя, 2010. 464 с.
17. Derrida, J. Von der Gastfreundschaft. Wien : Passagen- Verlag, 2001. 156 p.

References

1. Andrushchenko, G. I. (2011). Hospitality as one of the first forms of manifestation of human trust. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Staftp/2011_52/files/ST52_02.pdf [in Ukrainian].

2. Bortnik, N. P. (2013). The Impact of Globalization on the Formation of Migration Flows. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Yurysprudentsiia*. Issue 6-1 (1). pp. 142–144 [in Ukrainian].
3. Budko, M. (2012). In search of the methodological universals of hospitality: the socio-legal aspect. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*. No. 25. pp. 261–272 [in Russian].
4. Vishnevsk, G. G. (2008). Evolution of Hospitality Areas of the City of Kyiv in the Second Half of the XIXth – Early XX Centuries in the Context of the Development of Ukrainian Tourism. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
5. Gamzatov, A. Sh. (2007). Hospitality and priesthood among the mountaineers of central and western Dagestan in the nineteenth and early twentieth centuries: Doctor's thesis. Makhachkala [in Russian].
6. Garbar, G. A. (2007). Development of the socio-cultural hospitality institute in Ukrainian tourism of the 1960's and 80's. (On the material of Nikolayev region). Mykolaiv [in Ukrainian].
7. Garipova, G. R. (2010). The concept of "hospitality" in Russian and English languages (on the material of idioms). Candidate's thesis. Ufa [in Russian].
8. Gromov, D. V. (2015). Hospitality as an anthropological category. *Grammar of hospitality*. Ed. ed. M.N. Guboglo. Moscow: IEA RAN. pp. 11–35 [in Russian].
9. Zavadskaya, P. (2015). Welcome, we do not ask: refugees scattered Europe. Free Voice Information Analysis Center. URL: <http://iac.org.ua/laskavo-ne-prosimo-bizhentsi-rozsvarili-yevropu> [in Ukrainian].
10. Zakharova, T. (2011). Comparative-comparative linguocultural study of the concept of "hospitality". Doctor's thesis. Chelyabinsk [in Russian].
11. Konakov, M. (2005). Hospitality and priesthood in the ethnosocial tradition of Balkarians and Karachais. Doctor's thesis. Nalchik [in Russian].
12. Minich, I. M. (2010). Basic approaches to the assessment of the socio-economic efficiency of innovations in the field of hospitality. *Naukovi zapysky Kyivskoho universytetu turizmu, ekonomiky i prava*. Seriiia : filosofski nauky. No.8. pp. 242–250 [in Ukrainian].
13. Pazenok, V. (2010). Philosophy of Tourism in the System of Philosophical Knowledge. *Naukovi zapysky Kyivskoho universytetu turizmu, ekonomiky i prava*. Seriiia: filosofski nauky. No. 8. pp. 7–22 [in Ukrainian].
14. Prima, V.V. (2015). Evolution of Hospitality in Ancient Rome: Socio-Cultural Aspect. *Gilea*. Issue 96. pp. 192–198 [in Ukrainian].
15. Rusavskaya, V. A. (2007). Hospitality in the Ukrainian home culture of the XIX century. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
16. Skrzhinskaya, M. V. (2010). Ancient Greek holidays in Hellas and the Northern Black Sea region. St. Petersburg: Aletheia [in Russian].
17. Derrida, J. (2001). *Von der Gastfreundschaft*. Wien : Passagen-Verlag.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2018 р.

УДК 008 [316.7]

Рева Тетяна Сергіївна

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-9569-584X
tutti@ukr.net

СИМУЛЯТИВНИЙ ХАРАКТЕР СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ДУМЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Метою роботи є аналіз основних інтерпретацій симулятивного характеру соціокультурних трансформацій у культурологічній думці другої половини ХХ століття. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні міждисциплінарного підходу, що дозволяє нам використовувати наукові надбання соціології культури, культурології, філософії та антропології. У дослідженні були застосовані такі методи як порівняльний для розкриття відмінностей між структуралістськими концепціями та метод аналізу який дозволяє простежити вплив різних рис симулятивного суспільства на культуру. **Наукова новизна** дослідження полягає у аналізі основних підходів до розуміння симулятивності та квазіреальності розвитку суспільства та його впливу на культуру, тобто розвиток нових форм комунікації, економіки та суспільних відносин веде до створення нового сприйняття мистецтва та культури. **Висновки.** Таким чином, у другій половині ХХ століття у дослідженнях присвячених розвитку суспільства в умовах інформаційного середовища, розкриваються основні риси сучасних суспільств та їх вплив на культуру і мистецтво, які виступили способами рефлексії таких явищ як клонування, голограма, сентиментальність, корпорація, консьюмеризм. Аналіз праць Ж. Бодрійяра, Ж. Дельоза, Р. Вільямса, Г. Дебора та З.Баумана дозволяє нам розкрити симулятивний характер соціокультурного розвитку суспільства, що включає в себе процеси: поглинання громадського приватним, стирання межі між реальним та гіперреальним, стискання хронотопу культури та функціонування уявних образів у культурі суспільства і їх вплив на мистецтво.

Ключові слова: культура; симуляція; суспільство; модерніті; консьюмеризм.

Рева Татьяна Сергеевна, кандидат политических наук, доцент кафедры гуманитарных дисциплин Национальной академии руководящих кадров культуры и искусства